

SDU International Journal of Educational Studies

Guidance Needs of Talented Students

Muhammed Bahtiyar, Feyzullah Şahin
Düzce University

To cite this article:

Bahtiyar, M. & Şahin, F. (2017). Guidance needs of talented students. *SDU International Journal of Educational Studies*, 4(2), 140-154.

[Please click here to access the journal web site...](#)

SDU International Journal of Educational Studies (SDU IJES) is published biannual as an international scholarly, peer-reviewed online journal. In this journal, research articles which reflect the survey with the results and translations that can be considered as a high scientific quality, scientific observation and review articles are published. Teachers, students and scientists who conduct research to the field (e.g. articles on pure sciences or social sciences, mathematics and technology) and in relevant sections of field education (e.g. articles on science education, social science education, mathematics education and technology education) in the education faculties are target group. In this journal, the target group can benefit from qualified scientific studies are published. The publication languages are English and Turkish. Articles submitted the journal should not have been published anywhere else or submitted for publication. Authors have undertaken full responsibility of article's content and consequences. *SDU International Journal of Educational Studies* has all of the copyrights of articles submitted to be published.

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Rehberlik Gereksinimi*

Guidance Needs of Talented Students

Muhammed Bahtiyar, Feyzullah Şahin†
Düzce Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın genel amacı, üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının öğretmenleri ve ailelerinin bakış açısına göre incelenmesidir. Çalışma, tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Çalışma grubu, BİLSEM'e devam eden 3-8.nci sınıf aralığındaki yetenekli öğrencilerin sınıf, branş ve rehber öğretmenleri ile aileridir. Çalışma kapsamında, 31 ebeveyn (18'i anne, 13'ü baba), 42 sınıf öğretmeni, 233 branş öğretmenlerinden (103'ü rehberlik, 130'u diğer branşlar) elde edilen veriler ile çalışma sürdürülmüştür. Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından oluşturulan 42 maddeden oluşan beşli likert bir kontrol çizelgesi kullanılmıştır. Öğretmen ve ailelerin görüşleri birlikte değerlendirildiğinde okul seçimi rehberlik konuları içerisinde çok yoğun rehberlik gereksinimi duyulan en yüksek yüzdeye sahip olanıdır. Meslek seçimi, geleceği planlama, öğretmenlerle olan ilişkiler ise yoğun rehberlik gereksinimi duyulan en yüksek yüzdeye sahip olan diğer konular olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Rehberlik gereksinimi, Üstün yetenek, Üstün yeteneklilerin öğretmenleri, Üstün yeteneklilerin aileleri.

Abstract

The overall objective of this study was to investigate the guidance needs of talented students according to their teachers' and parents' perceptions. The study was conducted in a descriptive cross-sectional design. The working population are gifted and talented students with classroom, branch teacher (guidance and the other branch) and family ongoing education on classroom from 3 to 8. In the study, data evaluation have been returned of 31 parents (18 mothers and 13 fathers), 42 classroom teachers, 233 branch teachers (103 guidance, 130 other branches). The data collection tools was used a control chart developed by the researcher consisting of five 42-item and Likert type. As a result, talented student needs the guidance issues very dense with the highest percentage that this was school choice. The others needs the guidance issues intense with the highest percentage that they were future planning, job choice, educational problems as relations with teachers.

Key words: Guidance needs, Talented, Talented children of teachers, Talented children of family.

GİRİŞ

Sağlıklı bir sosyo-duygusal gelişim, bireyin içinde yaşadığı çevreye sağlıklı bir uyumun ön koşuludur. Sosyo-duygusal ihtiyaçlar, bireyin kendi içindeki ve kişiler arasındaki iyi olma durumunu ve başarısını tanımlamakla birlikte, kişinin kendini ve diğerlerini anlamasını ve duygularını düzenleyerek

* Bu çalışma, Düzce Üniversitesi 2016.10.04.406 sayılı Bilimsel Araştırma Projesi ile desteklenmiştir. 31 Mayıs-3 Haziran 2016 tarihleri arasında Muğla/ Türkiye'de düzenlenen III. International Eurasian Educational Research Congress'inde sözel bildiri olarak sunulan "Üstün zekalı ve üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik gereksinimi" isimli çalışmanın genişletilmiş halidir.

† İletişim: Feyzullah Şahin, Düzce Üniversitesi, feyzullahsahin@duzce.edu.tr

rahatça ifade edebilmesini içerir. Tüm çocuklar sosyo-duygusal gelişimlerinde zaman zaman sorunlar yaşayabilmektedir. Üstün yetenekli çocuklar ise daha erken öğrenme, daha hızlı öğrenme, daha derinlemesine düşünebilme gibi akranlarından daha gelişmiş olan bilişsel süreçleri nedeniyle toplumda herhangi bir desteğe ihtiyacı yokmuş gibi algılanabilir. Oysa, eş zamanlı olmayan gelişim, kişiler arası ilişkiler, aşırı duyarlılık, duygusal gelişim, benlik saygısı gibi alanlarda akranlarından farklılıklar sergilemektedirler. Bunun bir yansıması olarak da depresyon (Neihart, Reis, Robinson ve Moon, 1999), duygusal yoğunluk ve artan duyarlılık (Lovecky, 1992), diğerlerinden farklı hissetme (Cross, 2004), mükemmeliyetçilik (Bencik, 2006; Mısırlı Taşdemir, 2003; Parker, 2000; Sak, 2010), beklenmedik düşük akademik başarı, sosyal beceri yetersizlikleri, akran ilişkileri ile ilgili konular ve stres yönetimi sorunları (Webb vd., 1989, akt. Elijah, 2011) ortaya çıkabilmektedir. Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerinin sağlıklı biçimde gerçekleştirilmeden onlardan sadece akademik performans beklenmesi, sosyal ilişkilerinde ve sağlıklı benlik kavramı gelişimlerinde bir takım ciddi sorunlar doğurabilecektir (Neihart, Reis, Robinson ve Moon, 2002).

Türkiye’de yetenekli öğrencilerin eğitime son yıllarda gittikçe artan bir ilgi vardır. Söz konusu bireylerin eğitiminin, Başbakanlığa bağlı Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulunca öncelikli çalışma alanları arasında sıralandığı Başbakanlığın 2009 tarih ve 16 sayılı genelgesi ile vurgulanmıştır (Başbakanlık, 2009). Bu genelgenin dolaylı bir yansıması olarak Türkiye Büyük Millet Meclisince konuya ilişkin bir meclis araştırma komisyonu kurulmuştur. Söz konusu komisyon çalışmalarını 2012 Kasım ayında tamamlayarak bir rapor yayınlamıştır (Türkiye Büyük Millet Meclisi, 2012). Aynı konuda bir diğer çalışma ise, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) koordinatörlüğünde sürdürülen ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu, Yüksek Öğretim Kurumu ve çeşitli kamu kurumlarının da katılımı “Üstün Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2013-2017” isimli bir politika metninin yayınlanmasıdır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2013). Eylem planında üstün yetenekli çocukların sosyo-duygusal gelişimleri ve rehberlik gereksinimlerinin sağlanabilmesi için “Hedef 2.1.2: Aileleri, özel yetenekli bireylerin özellikleri ve eğitimi konusunda bilgilendirerek özel yeteneklilerin eğitiminde aktif rol almalarını sağlamak” ve “Hedef 3.3.1: Kamu kurum ve kuruluşlarının özel yeteneklilerin eğitimine ilişkin gerekli uygulamaları yapmalarını, toplumsal kültür ve farkındalığı yaygınlaştırmayı sağlamak” hedeflerine yer verilmiştir. Eylem planının ilgili maddeleri, üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminden birincil derecede sorumlu bir kurumun stratejik planına yansıması anlamında önem taşımaktadır.

Meclis Araştırma Komisyonu Raporunda ise mevcut sistemdeki sorunlar şu şekilde yer almaktadır (Türkiye Büyük Millet Meclisi, 2012, s. 338):

- ✓ Anne ve babanın çocuğun gelişim sürecini takip etmede yeterli donanıma sahip olmaması,
- ✓ Çocuğun yetenekleriyle, ailenin beklentileri arasındaki farkın çocuktaki motivasyonu düşürmesi,
- ✓ Büyüklerin, küçüklerin zekâsını “bilmişlik, ukalalık, saygısızlık” olarak nitelendirmesiyle çocuğun kendini gizlemesi,
- ✓ Tanılama sürecinde aileye rehberlik edilmemesi,
- ✓ Tanılamanın çocuk üzerinde abartılı beklentiye dönüşmesi,
- ✓ Üstün yetenekli çocuğun sosyal ilişkilerde zorlanması sebebiyle sosyo-duygusal problemler yaşaması,
- ✓ Toplumsal farkındalığın oluşmaması.

Söz konusu rapor alan uzmanları görüşleri ve ilgili ülkelerin deneyimleri incelenerek hazırlanmıştır. Bu rapor ile aile, eğitim ortamı, öğretmen eğitimi, tanılama, program geliştirme, istihdam gibi öğrenciler açısından önem arz eden farklı konulara dikkat çekilmiştir. Üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik ihtiyaçları öğretmen ve aile bakış açısına göre farklılaşabilmektedir. Konuya ilişkin çalışmalar aşağıda alt başlıklar altında verilmiştir.

Öğretmen Bakış Açısına Göre Üstün Yetenekli Çocukların Rehberlik İhtiyacı

Türkiye’de ilkokul ve/veya ortaokul düzeyinde yetenekli öğrencilerin kamu bünyesinde özellikli bir eğitim alabileceği tek kurum Bilim ve Sanat Merkezleridir (Şahin, 2015). Bu kurumlarda, zenginleştirme stratejisi uygulanmakta ve genel eğitim müfredatına ilave eğitimler sürdürülmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2007). Söz konusu kuruma devam eden öğrenciler, genel eğitim müfredatı kapsamında eğitimlerini sürdürmektedirler. Bir diğer ifade ile, sınıf dışı uygulama (pull-out) program olarak göz önünde bulundurulabilir. Dolayısıyla, özellikle genel eğitim sınıflarındaki öğretmenlerinin onların akademik ve sosyo-duygusal gelişimlerini destekliyor olması potansiyellerinden en yüksek düzeyde faydalanabilmeleri, mutlu olabilmeleri ve ailesine, topluma ve insanlığa faydalı bireyler olabilmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

Yurtiçi alan yazında, sınıf öğretmenleri (Akar, 2015; Akar ve Uluman, 2011; İnan, Bayındır ve Demir, 2009; Gökdere ve Ayvacı, 2004; Millî Eğitim Bakanlığı EARGED, 2008; Şahin ve Kargın, 2013; Şahin ve Levent, 2015) ve farklı branşlardaki öğretmenleri (Gökdere ve Çepni, 2005; Gökdere, Küçük ve Çepni, 2003; Kıldan, 2011) kapsayan çalışmalarda, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrenciler hakkında bilgi düzeyinin sınırlı olduğu saptanmıştır. Bu bulgular, yurt dışı alan yazına paraleldir (Hemphill, 2009; Johnson, Vickers, ve Price, 1995; Robinson, 1985). Öte yandan, yurt içi alanyazında üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik gereksiniminin öğretmen bakış açısına göre genel olarak değerlendirildiği tek çalışma Akar (2010) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma ise ilkokul kademesine devam eden öğrencilere ilişkin BİLSEM öğretmenlerinin görüşleri ile sınırlıdır.

Aile Bakış Açısına Göre Üstün Yetenekli Çocuğun Rehberlik İhtiyacı

Anne-babalar ve ailenin diğer üyeleri, yetenekli bir çocuğun özellikle öz-benlik, değerler, tutumlar, motivasyon, ilgiler ve sorumluluk duygusu açısından gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Üstün yetenekli çocukların ailelerinin büyük bir kısmı, üstün yeteneğin ne demek olduğunu, çocuklarının üstün yetenekli olup olmadığını ve bu konuda neler yapmaları gerektiğini bilmemektedir (Saranlı, 2015). Aileler, çocuklarının üstün yetenekli olarak tanılandığı ilk dönemlerde öncelikle çocuklarının mutluluğu ve sosyal uyumuyla ilgili endişe duymakta ve çocuklarının normal gruptan bu anlamdaki farklılığına odaklanmaktadır (Applebaum, 1998). Fark ettikleri tek durum çocuklarının farklı olduğudur. Bu farklılık ise zaman içerisinde etkili yöntemlerle müdahale edilmediğinde bir avantaj değil, dezavantaj olarak ortaya çıkmakta ve ailenin çözmesi gereken bir dizi problem hâlini alabilmektedir (Webb vd., 2007, akt. Saranlı, 2015).

Yurt içi alan yazında yapılan çalışmalar, üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik desteğinin akademik ve sosyo-duygusal alanlarda anne ve baba görüşlerine göre farklılaşabildiğine işaret etmektedir (Akar, 2010; Oğurlu ve Yaman, 2013). Oğurlu ve Yaman’ın (2013) 1-5.nci sınıf aralığındaki öğrencileri kapsayan bir çalışmada ailelerin üstün zekâlı ve yetenekli çocuklarıyla ilgili ihtiyaç hissettikleri rehberlik alanlarının aşırı duyarlılık, mükemmeliyetçilik, yetenek geliştirme programlarının eksikliği, çok fazla aktiviteye katılma, düzensizlik ve kurallara aşırı bağlılık olduğu saptanmıştır. Çocukların sosyo-duygusal gelişimleri ve buna bağlı olarak rehberlik ihtiyaçları ergenliğe kadar hızlı değişim gösterebilmektedir. Dolayısıyla, ilkokul veya orta okul aşamasındaki üstün yetenekli çocukların rehberlik ihtiyaç alanları ve yoğunluğu farklılaşabilmektedir. Ortaokula devam eden üstün yetenekli öğrenci ailelerinin bakış açısına göre söz konusu çocukların rehberlik ihtiyacının değerlendirildiği herhangi bir çalışmaya ise ulaşamamıştır.

Problem Durumu

Üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik ihtiyacı gelişimsel dönemlerde farklılaşabilmektedir. Karma yetenek düzeyinde öğrencilerden oluşan genel eğitim sınıflarında eğitimini sürdüren üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik ihtiyaçları da ortama bağlı olarak farklılaşabilmektedir. Öğrenciler günün bir bölümünü okulda, geri kalan bölümünü ise ailesi ile birlikte geçirmektedir. Her iki çevrede bireylerin

sosyal rolleri, ihtiyaçları ve iletişimi sürdürdükleri ortam özellikleri farklılaşabilmektedir. Dolayısıyla, farklı ortamlarda öğrencilerin birlikte olduğu farklı kişilerden veri toplanması bireye ilişkin daha bütüncül bir değerlendirme yapabilmeye olanak tanımaktadır. Öte yandan, görüşme verilerinin, öznellik gibi bir sınırlılığı mevcuttur. Farklı çevrelerin görüşlerinin alınması ise incelenen konuya ilişkin daha detaylı ve güvenilir bilgi edinilebilmesine yardımcı olabilir. Söz konusu öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik bir takım çalışmalar sürdürülmüştür (Akar, 2010; Oğurlu ve Yaman, 2013). Fakat bu çalışmalarda eğitimi ilk veya orta okul düzeyinde genel eğitim sınıflarında sürdüren üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının öğretmen ve ailelerinin bakış açısıyla incelenmesine doğrudan odaklanılmamıştır. Söz konusu ortamlarda yapılacak incelemeye ise ihtiyaç duyulmaktadır. Bu noktadan hareketle, bu çalışmanın hazırlanmasına karar verilmiştir.

Bu çalışmanın genel amacı, üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının öğretmenlerinin ve ailelerinin bakış açısına göre incelenmesidir. Bu genel amaç çerçevesinde çalışmada şu alt sorulara yanıt aranmıştır:

1. Ailelerin ve öğretmenlerin bakış açısına göre üstün yetenekli öğrencilerin rehberliğe ihtiyaç duyduğu konuların dağılım sıklığı hangi düzeydedir?
2. Anne veya babaya göre üstün yetenekli öğrencilerin rehberliğe ihtiyaç duydukları konuların dağılım sıklığı hangi düzeydedir?
3. Ailelere göre çocuklarının rehberliğe ihtiyaç duyduğu konuların dağılım sıklığı çocuklarının cinsiyeti bağlamında hangi düzeydedir?
4. Üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik ihtiyacı duyduğu konuların dağılım sıklığı sınıf, rehberlik ve diğer branş öğretmenlerine göre hangi düzeydedir?

YÖNTEM

Araştırma deseni

Çalışma, tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Araştırma verileri 2015-2016 güz dönemi kesitinde toplanmıştır. Bu tip araştırmalarda, verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlanması amaçlanmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009). Araştırmacının, ailelerin ve öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik ihtiyacı duyduğu konuların dağılım sıklığı olan bağımsız değişken üzerinde herhangi bir müdahalesi bulunmamaktadır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu, Düzce BİLSEM'e kayıtlı olarak 3-8.nci sınıf aralığında eğitimi sürdüren öğrenciler ile bu öğrencilerin velileri, sınıf öğretmenleri, branş öğretmenleri ve eğitimlerini sürdürdükleri genel eğitim okullarındaki rehber öğretmenleridir. BİLSEM'e 2015-2016 yılı eğitim öğretim döneminde kayıtlı toplamda 225 öğrenci mevcuttur. Çalışmaya gönüllü olarak katılmak isteyen söz konusu öğrencilerin öğretmenleri ve ailelerinin tamamından veri toplanmıştır. Veri toplama aracı uygulanırken kolay ulaşılabirlik ilkesi göz önünde bulundurulmuştur. Veri toplama aşamasında, 31 ebeveyn, 45 sınıf öğretmeni ve 252 branş öğretmen veri toplama araçlarını doldurmuştur. Sınıf öğretmenlerinden 3'ü (%6.67) ve branş öğretmenlerinden 19'u (%7.53) ölçme aracını tamamlamadığı için değerlendirmeye dahil edilmemiştir. Çalışma kapsamında, 31 ebeveyn (18'i [%58.06] anne, 13'ü babadır [%41.94]), 42 sınıf öğretmeni (%15.27), 233 branş öğretmenlerinden (103'ü rehberlik [%37.46], 130'u [%47.27] diğer branşlar) elde edilen veriler analiz edilmiştir.

Veri toplama araçları

Çalışmada bilgi toplama amacıyla, üstün yetenekli öğrencilerin muhtemel rehberliğe ihtiyaç duydukları alanları kapsayan rehberlik ihtiyaç kontrol listesi hazırlanmıştır. Form iki bölümden oluşmaktadır. Formun ilk bölümünde, veri toplanan öğrencilerin cinsiyet, yaş, eğitim durumu gibi sosyo-demografik ve eğitim durumlarına ilişkin bilgi toplanmasına yönelik ifadeler yer almaktadır. Ebeveyn formunda 7, öğretmen formunda 6 adet soru yer almaktadır. Ebeveyn formunda, öğretmen formuna ilaveten “Çocuğunuz kaçınıcı sınıfa devam ediyor?” sorusu yer almaktadır. İkinci bölümler, yani madde havuzu aynıdır. Üstün yetenekli öğrencilerin muhtemel rehberlik ihtiyaçları ile ilgili bir takım yönergeler mevcuttur.

Kontrol listesi, araştırmacı tarafından alan yazın taraması sonuçlarına göre deneysel ve teorik çalışmalardan yararlanılarak taslak olarak oluşturulmuştur (Akar, 2010, 2015; Appleum, 1998; Bencik, 2006; Cross, 2004; Elijah, 2011; Lovecky, 1993; Mısırlı Taşdemir, 2003; Neihart, 1999; Neihart, vd., 2002; Özbay ve Palancı, 2011; Parker, 2000; Saranlı, 2015; Yaman ve Oğurlu, 2014; Yılmaz, 2015). Taslak form, kapsam geçerliliği için dört farklı uzmanın (bir rehberlik, iki üstün yetenek, bir ölçme değerlendirme alan uzmanı) görüşüne sunulmuştur. Uzmanların sosyo-demografik değişkenlere ilişkin görüşleri kapsamında bir maddede düzeltme yapılmıştır. Son hali verilen form ile uygulamaya çıkmıştır. Veri toplama aracının güvenilirlik değeri için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .97 olarak hesaplanmıştır.

Yönergeler, beşli likert tipinde puanlanmaktadır. Her iki formda da 42 adet olası rehberlik alanına işaret eden okul seçimi, aşırı duyarlılık gibi konu başlığı yer almaktadır. Formun uygulama süresi ortalama 10 dakika sürmektedir. Form, yüz yüze görüşme tekniği ile araştırmacı ve ekibi tarafından uygulanmıştır. Araştırma ekibi, üstün yetenekli öğrenciler ve aileleri ile çalışma tecrübesi olan, üstün yetenek alanında bir yüksek lisans devan eden ve fiili olarak öğretmenliği sürdürmekte olan yüksek lisans öğrencilerinden oluşturulmuştur. Araştırma ekibine uygulama öncesi, ölçeğin kullanımı ve puanlamasına ilişkin 25 dakikalık bir eğitim verilmiştir. Araştırmacı ve ekibi veri toplamadan önce katılımcıların zihninde rehberlik gereksinimi konusunda ortak bir şablon oluşturulabilmesi için “Öğrencinin bireysel seçimlerinde yön gösterici olan veya sosyo-duygusal gelişiminde desteğe ihtiyaç duyulan konulara ilişkin” olarak katılımcılara kısa bir açıklama yapmıştır.

BULGULAR

Çalışmadan elde edilen bulgulara ilişkin frekans tabloları aşağıda ayrı başlıklar altında sunulmuştur. Çalışmada üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik ihtiyacı ilk önce aile ve öğretmenlerin bakış açısına göre birlikte değerlendirilmiştir. Daha sonra, her iki grubun bakış açısına göre ayrı ayrı değerlendirme yapılmıştır.

Ailelerin ve öğretmenlerin bakış açısına göre üstün yetenekli çocukların rehberlik gereksinimleri

Araştırmada ilk önce “Ailelerin ve öğretmenlerin bakış açısına göre üstün yetenekli öğrencilerin rehberliğe ihtiyaç duyduğu konuların dağılım sıklığı hangi düzeydedir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Katılımcıların verdiği yanıtların yüzdeleri hesaplanmıştır. Ortaya çıkan sonuçlar Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Ailelerin ve öğretmenlerin bakış açısına göre üstün zekâlı ve yetenekli çocukların rehberlik gereksinimlerine ilişkin yüzdeler.

Gereksinimler	Gereksinimler					Gereksinimler	Gereksinimler				
	Hiç rehberlik gereksinimi duymuyor	Kısmen rehberlik gereksinimi duymuyor	Orta düzeyde rehberlik gereksinimi duymuyor	Yoğun rehberlik gereksinimi duymuyor	Çok yoğun rehberlik gereksinimi duymuyor		Hiç rehberlik gereksinimi duymuyor	Kısmen rehberlik gereksinimi duymuyor	Orta düzeyde rehberlik gereksinimi duymuyor	Yoğun rehberlik gereksinimi duymuyor	Çok yoğun rehberlik gereksinimi duymuyor
Okul seçimi	6.8	14.7	29.3	22.5	26.1	Kurallara karşı koyma (asilik)	24.8	23.1	22.5	20.2	8.1
Meslek seçimi	7.5	15.0	22.5	31.9	22.8	Disiplin sorunları	27.4	26.1	20.5	18.6	6.2
Geleceği planlama	3.9	18.9	28.0	25.4	23.1	Aşırı duygusallık/ alınganlık	13.4	24.8	32.2	20.5	7.5
Kendini çok yönlü geliştirebilme	3.6	16.9	26.1	25.1	28.1	Aşırı duyarlılık	14.3	25.1	30.6	19.2	8.8
Beklenenden düşük başarı	20.2	16.0	27.0	22.5	13.4	Yalnızlık	18.6	22.8	27.0	20.5	9.4
Öğretmenlerle olan ilişkiler	19.9	22.5	21.5	21.8	12.7	Farklı olma hissi	16.6	14.7	27.4	24.8	14.3
Eğitimsel sorunlar (Okula karşı isteksiz olma, dersten sıkılma, ilgisiz kalma vb.)	19.2	15.6	21.5	20.2	23.1	Mükemmeliyetçilik (Her şeyin mükemmel olmasını isteyip te işini tamamlayamama)	14.0	18.9	27.4	22.1	15.3
Arkadaş seçimi	16.3	19.2	27.7	22.5	14.0	İçe dönüklük	17.3	21.3	31.3	20.2	7.8
Arkadaşlarıyla olan ilişkiler	14.3	22.1	28.3	23.5	11.7	Depresyon (stres)	19.2	21.8	24.4	19.9	11.4
Aile içi iletişim becerileri	13.4	27.0	24.1	23.5	11.4	Can sıkıntısı	13.7	23.1	28.7	22.5	9.4
Grup çalışmalarına etkin olarak katılabilme	21.2	25.1	21.5	21.8	10.4	Empati kurma (Kendini başkalarının yerine koyabilme)	18.9	21.5	28.0	18.2	10.4
Kendini ifade edebilme	25.4	26.1	22.8	17.3	8.1	Öfke kontrolü	19.5	22.5	27.7	18.6	8.5
İsteksizlik	18.6	26.7	21.3	20.2	10.4	İntihar etme düşüncesi	42.7	19.2	15.0	11.4	7.8
Aldığı görevi tamamlamama (yarım bırakma)	25.4	25.1	22.1	17.9	8.5	Boş zamanlarını etkili bir biçimde kullanabilme	24.1	20.8	26.7	17.3	8.1
Kendine güvenmemesi	29.6	26.7	20.5	14.7	7.5	Kendine olan saygısının düşük olması	37.5	21.8	16.9	15.0	5.9
Olaylara karşı duyarsız kalması	25.7	28.0	21.5	16.3	6.8	Madde bağımlılığı (sigara, alkol vb.)	41.4	21.2	16.0	10.1	8.5
Sosyalleşme	19.2	23.1	25.4	22.8	8.5	Yeteneklerinin farkında olması	18.6	22.5	29.3	16.6	10.7
Hayal kırıklığı	16.3	28.7	27.7	18.2	8.5	Ergenlik sorunları	16.9	17.9	30.9	21.8	9.1
Unutkanlık	29.6	32.2	21.8	11.4	4.6	Çok fazla aktiviteye katılma	15.6	27.0	28.3	17.6	9.8
Çokbilmişlik	14.0	21.2	28.3	18.2	17.9	İnatçılık	15.6	20.5	31.6	19.2	11.1
Kaygı	15.0	23.5	24.4	21.5	14.7	Kendine aşırı güvenme	12.4	21.2	25.1	21.8	17.9

n=306.

Öğretmen ve ailelerin verdikleri yanıtların yüzdeler dağılımları Tablo 1’de yer almaktadır. Katılımcıların rehberlik gereksinimine ilişkin her bir konuya verdiği yanıtlardan en yüksek olanları tabloda kalın (bold) olarak yer almıştır. Aile ve öğretmenlerin görüşleri birlikte değerlendirildiğinde okul seçimi rehberlik konuları içerisinde çok yoğun rehberlik gereksinimi duyulan en yüksek yüzdeye sahip konudur. Meslek seçimi (hangi mesleğe yönelmesi gerektiği, çocuk için en uygun olanın seçilmesi), geleceği planlama, öğretmenlerle olan ilişkiler ise yoğun rehberlik gereksinimi duyulan en yüksek yüzdeye sahip olan diğer konulardır.

Orta düzeyde rehberlik gereksinimi duyulan en yüksek yüzdeye sahip konular; kendini çok yönlü geliştirme, beklenenden düşük başarı sergileme, eğitimsel sorunlar, arkadaş seçimi, arkadaşlarıyla olan ilişkiler, sosyalleşme, çokbilmişlik, kaygı, aşırı duygusallık, aşırı duyarlılık, yalnızlık, farklı olma hissi, mükemmeliyetçilik, içe dönüklük, depresyon, can sıkıntısı, empati kurma, öfke kontrolü, boş zamanlarını etkili bir biçimde kullanabilme, yeteneklerinin farkında olma, ergenlik sorunları, çok fazla aktiviteye katılma, inatçılık ile kendine aşırı güvenmedir. Kısmen rehberlik gereksinimi duyulan konular; aile içi iletişim, grup çalışmalarına etkin olarak katılabilme, kendini ifade edebilme, isteksizlik, olaylara karşı duyarsız kalma, hayal kırıklığı ve unutkanlık olarak belirlenmiştir. Hiç rehberlik gereksinimi duyulmayan en yüksek yüzdeye sahip konular ise aldığı görevi tamamlamama (yarım bırakma), kendine güvenmeme, kurallara karşı koyma (asilik), disiplin sorunları, intihar etme düşüncesi, kendine olan saygısının düşük olması ve madde bağımlılığı olarak saptanmıştır.

Anne ve babanın bakış açısına göre üstün yetenekli çocukların rehberlik gereksinimleri

Çalışmada, yanıt aranan bir diğer soru: “Anne veya babaya göre üstün yetenekli öğrencilerin rehberliğe ihtiyaç duydukları konuların dağılım sıklığı hangi düzeydedir?” sorusudur. Üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik gereksinimine ilişkin anne ve baba görüşleri ayrı ayrı hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Anne ve babanın bakış açısına göre üstün yetenekli çocukların rehberlik gereksinimlerine ilişkin yüzdeler.

Gereksinimler	Ebeveyn	Gereksinimler					Gereksinimler	Ebeveyn	Gereksinimler				
		Hiç rehberlik gereksinimi duymuyor	Kısmen rehberlik gereksinimi duymuyor	Orta düzeyde rehberlik gereksinimi duymuyor	Yoğun rehberlik gereksinimi duymuyor	Çok yoğun rehberlik gereksinimi duymuyor			Hiç rehberlik gereksinimi duymuyor	Kısmen rehberlik gereksinimi duymuyor	Orta düzeyde rehberlik gereksinimi duymuyor	Yoğun rehberlik gereksinimi duymuyor	Çok yoğun rehberlik gereksinimi duymuyor
Okul seçimi	Anne	23.5	35.3	11.8	11.8	17.6	Kurallara karşı koyma (asilik)	Anne	61.1	22.2	5.6	11.1	-
	Baba	7.7	30.8	23.1	30.8	7.7		Baba	30.8	53.8	7.7	7.7	-
Meslek seçimi	Anne	16.7	50.0	22.2	11.1	-	Disiplin sorunları	Anne	55.6	22.2	11.1	11.1	-
	Baba	15.4	15.4	30.8	38.5	-		Baba	30.8	30.8	15.4	23.1	-
Geleceği planlama	Anne	5.9	47.1	17.6	23.5	5.9	Aşırı duygusallık/ alınganlık	Anne	29.4	41.2	17.6	11.8	-
	Baba	38.5	38.5	30.8	38.5	-		Baba	23.1	30.8	38.5	7.7	-
Kendini çok yönlü geliştirebilme	Anne	16.7	11.1	44.4	16.7	11.1	Aşırı duyarlılık	Anne	47.1	23.5	11.8	5.9	11.8
	Baba	38.5	38.5	15.4	7.7	-		Baba	15.4	46.2	23.1	15.4	-
Beklenenden düşük başarı	Anne	50.0	11.1	22.2	11.1	5.6	Yalnızlık	Anne	41.2	35.3	17.6	5.9	-
	Baba	33.3	33.3	25.0	8.3	-		Baba	46.2	23.1	23.1	7.7	-
Öğretmenlerle olan ilişkiler	Anne	72.2	22.2	5.6	-	-	Farklı olma hissi	Anne	58.8	11.8	17.6	5.9	5.9
	Baba	30.8	30.8	15.4	23.1	-		Baba	38.5	23.1	38.5	-	-
Eğitimsel sorunlar	Anne	50.0	22.2	5.6	11.1	11.1	Mükemmeliyetçilik	Anne	35.3	35.3	17.6	5.9	5.9
	Baba	30.8	53.8	7.7	7.7	-		Baba	46.2	23.1	7.7	23.1	-
Arkadaş seçimi	Anne	55.6	5.6	22.2	11.1	5.6	İçe dönüklük	Anne	38.9	44.4	11.1	5.6	-
	Baba	23.1	23.1	46.2	7.7	-		Baba	38.5	23.1	-	38.5	-
Arkadaşlarıyla olan ilişkiler	Anne	55.6	16.7	11.1	11.1	5.6	Depresyon (stres)	Anne	55.6	16.7	16.7	11.1	-
	Baba	30.8	38.5	23.1	7.7	-		Baba	16.7	50.0	16.7	8.3	8.3
Aile içi iletişim becerileri	Anne	55.6	16.7	16.7	11.1	-	Can sıkıntısı	Anne	16.7	27.8	33.3	16.7	5.6
	Baba	15.4	46.2	15.4	23.1	-		Baba	15.4	30.8	30.8	23.1	-
Grup çalışmalarına etkin olarak katılabilme	Anne	66.7	11.1	11.1	11.1	-	Empati kurma	Anne	33.3	44.4	5.6	11.1	5.6
	Baba	38.5	38.5	7.7	15.4	-		Baba	25.0	33.3	33.3	8.3	-
Kendini ifade edebilme	Anne	50.0	38.9	11.1	-	-	Öfke kontrolü	Anne	27.8	22.2	27.8	11.1	11.1
	Baba	15.4	30.8	23.1	30.8	-		Baba	23.1	46.2	15.4	15.4	-
İsteksizlik	Anne	50.0	18.8	12.5	12.5	6.3	İntihar etme düşüncesi	Anne	77.8	11.1	11.1	-	-
	Baba	15.4	15.4	38.5	23.1	7.7		Baba	53.8	7.7	23.1	15.4	-
Aldığı görevi tamamlamama	Anne	55.6	22.2	11.1	5.6	5.6	Boş zamanlarını etkili bir biçimde kullanabilme	Anne	44.4	11.1	16.7	16.7	11.1
	Baba	15.4	38.5	30.8	15.4	-		Baba	27.3	18.2	27.3	27.3	-
Kendine güvenmemesi	Anne	66.7	5.6	16.7	5.6	5.6	Kendine olan saygısının düşük olması	Anne	58.8	11.8	17.6	5.9	5.9
	Baba	23.1	23.1	15.4	38.5	-		Baba	66.7	25.0	-	8.3	-
Olaylara karşı duyarsız kalması	Anne	55.6	22.2	16.7	5.6	-	Madde bağımlılığı (sigara, alkol vb.)	Anne	72.2	16.7	11.1	-	-
	Baba	50.0	33.3	-	8.3	8.3		Baba	50.0	-	25.0	25.0	-
Sosyalleşme	Anne	50.0	22.2	11.1	16.7	-	Yeteneklerinin farkında olması	Anne	38.9	27.8	27.8	5.6	-
	Baba	30.8	23.1	23.1	23.1	-		Baba	41.7	33.3	8.3	16.7	-
Hayal kırıklığı	Anne	44.4	27.8	27.8	-	-	Ergenlik sorunları	Anne	55.6	27.8	5.6	-	-
	Baba	23.1	23.1	38.5	15.4	-		Baba	45.5	27.3	18.2	9.1	-
Unutkanlık	Anne	27.8	38.9	22.2	5.6	5.6	Çok fazla aktiviteye katılma	Anne	44.4	33.3	11.1	5.6	5.6
	Baba	46.2	30.8	7.7	15.4	-		Baba	8.3	66.7	25.0	-	-
Çokbilmişlik	Anne	33.3	27.8	27.8	5.6	5.6	İnatçılık	Anne	35.3	35.3	17.6	11.8	-
	Baba	15.4	53.8	7.7	23.1	-		Baba	16.7	41.7	41.7	-	-
Kaygı	Anne	33.3	22.2	27.8	16.7	-	Kendine aşırı güvenme	Anne	27.8	27.8	22.2	16.7	5.6
	Baba	23.1	30.8	15.4	30.8	-		Baba	8.3	58.3	25.0	8.3	-

n=31.

Anne ve babaların verdikleri yanıtların yüzdeler dağılımları Tablo 2’de sunulmaktadır. Anneler çocuklarının çok yoğun veya yoğun düzeyde rehberlik gereksinimi duyduğu, en yüksek yüzdeye sahip bir konuyu belirtmemiş oldukları saptanmıştır. Babaların da çok yoğun rehberlik gereksinimi duyduğu en yüksek yüzdeye sahip bir konu belirlenmemiştir. Babaların görüşüne göre çocuklarının yoğun

düzeyde rehberlik gereksinimi duyduğu en yüksek yüzdeye sahip konular ise kendine güvenmeme ve boş zamanlarını etkili biçimde olduğu ortaya çıkmıştır.

Orta düzeyde rehberliğe gereksinimi duyulan en yüksek yüzdeye sahip konular, annelere göre; kendini çok yönlü geliştirebilme ve öfke kontrolüdür. Babalar ise arkadaş seçimi, isteksizlik, hayal kırıklığı, farklı olma hissi, can sıkıntısı, empati kurma, boş zamanlarını etkili bir biçimde kullanabilme ve inatçılık olarak belirtmişlerdir. Kısmen rehberliğe gereksinim duyulan en yüksek yüzdeye sahip konuları anneler okul seçimi, meslek seçimi, geleceği planlama, unutkanlık, aşırı duygusallık/ alınganlık, mükemmeliyetçilik, içe dönüklük, empati kurma, inatçılık ve kendine aşırı güvenme olarak bildirmiştir. Babalar ise okul seçimi, geleceği planlama, kendini çok yönlü geliştirebilme, beklenenden düşük başarı, öğretmenlerle olan ilişkiler, eğitimsel sorunlar, arkadaşlarıyla olan ilişkiler, aile içi iletişim becerileri, grup çalışmalarına etkin olarak katılabilmek, aldığı görevi tamamlamama, çokbilmişlik, kaygı, kurallara karşı koyma, disiplin sorunları, aşırı duyarlılık, depresyon, can sıkıntısı, empati kurma, inatçılık ve kendine aşırı güven olarak ifade etmişlerdir. Anne ve babaların her ikisinin görüşüne göre hiç rehberlik gereksinimi duyulmayan en yüksek yüzdeye sahip konular; okul seçimi, meslek seçimi, aşırı duygusallık/ alınganlık, can sıkıntısı ve empati kurmadır.

Ailelerin üstün yetenekli çocukların cinsiyetine göre rehberlik gereksinimlerine ilişkin görüşleri

Çalışmada “Ailelere göre çocuklarının rehberliğe ihtiyaç duyduğu konuların dağılım sıklığı çocuklarının cinsiyeti bağlamında hangi düzeydedir?” sorusu yanıt aranan üçüncü sorudur. Bu kapsamda, üstün yetenekli çocukların rehberlik gereksinimine ilişkin ailelerin görüşleri çocuklarının cinsiyetine göre değerlendirilmiştir. Sonuçlar Tablo 3’te sunulmuştur.

Ailelerin verdikleri yanıtların yüzdelik dağılımları Tablo 3’te yer almaktadır. Ailelere göre kız ve erkek öğrencilerin çok yoğun rehberlik gereksinimi duyduğu en yüksek yüzdeye sahip bir konu bulunmamaktadır. Kız öğrenciler için yoğun rehberlik gereksinimi duyulan bir konu da belirtilmemiştir. Erkek öğrencilerin ise yoğun rehberlik gereksinimi duyduğu en yüksek konu ise okul seçimi olarak ifade edilmiştir. Orta düzeyde rehberlik gereksinimi duyulan en yüksek yüzdeye sahip konular, kızlar için kendini çok yönlü geliştirme, beklenenden düşük başarı ve arkadaş seçimi; erkekler için ise meslek seçimi, geleceği planlama, isteksizlik ve hayal kırıklığıdır.

Aile görüşlerine göre kız ve erkek öğrencilerin kısmen rehberlik gereksinimi duyduğu en yüksek yüzdeye sahip ortak konular okul seçimi, çokbilmişlik, aşırı duygusallık/ alınganlık, çok fazla aktiviteye katılma, inatçılık ve kendine aşırı güvendir. Bunun yanı sıra, kız öğrenciler için meslek seçimi, eğitimsel sorunlar, aldığı görevi tamamlayamama, hayal kırıklığı, unutkanlık, kaygı, aşırı duyarlılık, yalnızlık, mükemmeliyetçilik, içe dönüklük, can sıkıntısı, empati kurma, öfke kontrolü, yeteneklerinin farkında olma kısmen rehberlik gereksinimi duyulan en yüksek yüzdeye sahip konulardır. Erkek öğrencilerde ise bu düzeyde rehberlik gereksinimi duyulan konular geleceği planlama, kendini çok yönlü geliştirebilme ve kurallara karşı koyma olarak saptanmıştır.

Öğretmenlerin bakış açısına göre yetenekli çocukların rehberlik gereksinimleri

Çalışmada “Üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik ihtiyacı duyduğu konuların dağılım sıklığı sınıf, rehberlik ve diğer branş öğretmenlerine göre hangi düzeydedir?” sorusu yanıt aranan dördüncü sorudur. Bu kapsamda, üstün yetenekli çocukların rehberlik gereksinimine ilişkin sınıf, rehber ve diğer branş öğretmenlerinin görüşleri ayrı ayrı değerlendirilmiş ve aşağıda Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 3. Ailelerin bakış açısına göre üstün yetenekli çocukların cinsiyetlerine göre rehberlik gereksinimlerine ilişkin yüzdeler.

Gereksinimler	Cinsiyet	Gereksinimler					Gereksinimler	Cinsiyet	Gereksinimler				
		Hiç rehberlik gereksinimi duymuyor	Kısmen rehberlik gereksinimi duymuyor	Orta düzeyde rehberlik gereksinimi duymuyor	Yoğun rehberlik gereksinimi duymuyor	Çok yoğun rehberlik gereksinimi duymuyor			Hiç rehberlik gereksinimi duymuyor	Kısmen rehberlik gereksinimi duymuyor	Orta düzeyde rehberlik gereksinimi duymuyor	Yoğun rehberlik gereksinimi duymuyor	Çok yoğun rehberlik gereksinimi duymuyor
Okul seçimi	Kız	14.3	42.9	14.3	14.3	7.1	Kurallara karşı koyma (asilik)	Kız	64.3	28.6	7.1	-	-
	Erkek	17.6	23.5	17.6	23.5	17.6		Erkek	35.3	41.2	5.9	17.6	-
Meslek seçimi	Kız	14.3	57.1	7.1	21.4	-	Disiplin sorunları	Kız	42.9	35.7	7.1	14.3	-
	Erkek	17.6	17.6	41.2	23.5	-		Erkek	47.1	17.6	17.6	17.6	-
Geleceği planlama	Kız	57.1	21.4	14.3	7.1	-	Aşırı duygusallık/ alınganlık	Kız	28.6	35.7	28.6	7.1	-
	Erkek	6.3	31.3	31.3	25.0	6.3		Erkek	25.0	37.5	25.0	6.3	6.3
Kendini çok yönlü geliştirebilme	Kız	7.1	14.3	50.0	14.3	14.3	Aşırı duyarlılık	Kız	28.6	35.7	14.3	14.3	7.1
	Erkek	17.6	29.4	29.4	23.5	-		Erkek	37.5	31.3	18.8	6.3	6.3
Beklenenden düşük başarı	Kız	28.6	21.4	28.6	14.3	7.1	Yalnızlık	Kız	21.4	50.0	28.6	-	-
	Erkek	56.3	18.8	18.8	6.3	-		Erkek	62.5	12.5	12.5	6.3	6.3
Öğretmenlerle olan ilişkiler	Kız	42.9	35.7	14.3	7.1	-	Farklı olma hissi	Kız	42.9	28.6	21.4	7.1	-
	Erkek	64.7	17.6	17.6	-	-		Erkek	56.3	6.3	31.3	6.3	-
Eğitimsel sorunlar	Kız	35.7	35.7	14.3	14.3	-	Mükemmeliyetçilik	Kız	21.4	50.0	21.4	7.1	-
	Erkek	47.1	35.3	11.8	5.9	-		Erkek	56.3	12.5	6.3	18.8	6.3
Arkadaş seçimi	Kız	35.7	14.3	35.7	7.1	7.1	İçe dönüklük	Kız	21.4	42.9	14.3	21.4	-
	Erkek	47.1	11.8	29.4	11.8	-		Erkek	52.9	29.4	17.6	-	-
Arkadaşlarıyla olan ilişkiler	Kız	35.7	21.4	21.4	14.3	7.1	Depresyon (stres)	Kız	35.7	21.4	28.6	7.1	7.1
	Erkek	52.9	29.4	17.6	17.6	-		Erkek	43.8	37.5	6.3	12.5	-
Aile içi iletişim becerileri	Kız	42.9	28.6	14.3	14.3	-	Can sıkıntısı	Kız	14.3	50.0	14.3	21.4	-
	Erkek	35.3	29.4	17.6	17.6	-		Erkek	17.6	11.8	47.1	17.6	5.9
Grup çalışmalarına etkin olarak katılabilme	Kız	50.0	14.3	21.4	14.3	-	Empati kurma	Kız	23.1	53.8	15.4	7.7	-
	Erkek	47.1	17.6	17.6	17.6	-		Erkek	35.3	29.4	17.6	11.8	5.9
Kendini ifade edebilme	Kız	35.7	14.3	14.3	28.6	7.1	Öfke kontrolü	Kız	14.3	35.7	28.6	14.3	7.1
	Erkek	47.1	17.6	17.6	17.6	-		Erkek	35.3	29.4	17.6	11.8	5.9
İsteksizlik	Kız	35.7	14.3	14.3	28.6	7.1	İntihar etme düşüncesi	Kız	71.4	14.3	14.3	-	-
	Erkek	33.3	20.0	33.3	6.7	6.7		Erkek	64.7	5.9	17.6	11.8	-
Aldığı görevi tamamlamama	Kız	35.7	35.7	21.4	7.1	-	Boş zamanlarını etkili bir biçimde kullanabilme	Kız	35.8	23.1	7.7	23.1	7.7
	Erkek	41.2	23.5	17.6	17.6	-		Erkek	37.5	6.3	31.3	18.8	6.3
Kendine güvenmemesi	Kız	42.9	7.1	21.4	21.4	7.1	Kendine saygısının düşük olması	Kız	50.0	21.4	21.4	7.1	-
	Erkek	52.9	17.6	11.8	17.6	-		Erkek	79.3	13.3	13.3	-	-
Olaylara karşı duyarsız kalması	Kız	50.0	28.6	14.3	7.1	-	Madde bağımlılığı (sigara, alkol vb.)	Kız	64.3	14.3	21.4	-	-
	Erkek	56.3	25.0	12.5	6.3	-		Erkek	62.5	6.3	18.8	12.5	-
Sosyalleşme	Kız	35.7	28.6	14.3	21.4	-	Yeteneklerinin farkında olması	Kız	21.4	42.9	21.4	7.1	7.1
	Erkek	47.1	17.6	17.6	17.6	-		Erkek	56.3	18.8	18.8	6.3	-
Hayal kırıklığı	Kız	35.7	50.0	14.3	7.1	7.1	Ergenlik sorunları	Kız	28.6	42.9	7.1	21.4	-
	Erkek	35.3	17.6	41.2	5.9	-		Erkek	73.3	13.3	13.3	-	-
Unutkanlık	Kız	21.4	50.0	14.3	7.1	7.1	Çok fazla aktiviteye katılma	Kız	21.4	35.7	28.6	7.1	7.1
	Erkek	47.1	23.5	17.6	11.8	-		Erkek	37.5	56.3	6.3	-	-
Çokbilmişlik	Kız	21.4	35.7	42.9	-	-	İnatçılık	Kız	28.6	42.9	7.1	14.3	7.1
	Erkek	29.4	41.2	23.5	5.9	-		Erkek	26.7	33.3	26.7	6.7	6.7
Kaygı	Kız	21.4	35.7	28.6	14.3	-	Kendine aşırı güvenme	Kız	7.1	50.0	28.6	7.1	7.1
	Erkek	35.3	17.6	17.6	29.4	-		Erkek	31.3	31.3	18.8	18.8	-

Not: n=31.

Tablo 4. Öğretmenlerin bakış açısına göre üstün yetenekli çocukların rehberlik gereksinimlerine ilişkin yüzdeler.

Gereksinimler	Öğretmen	Gereksinimler					Gereksinimler	Öğretmen	Gereksinimler				
		Hiç rehberlik gereksinimi duymuyor	Kısmen gereksinimi duymuyor	Orta düzeyde rehberlik gereksinimi duymuyor	Yoğun gereksinimi duymuyor	Çok yoğun gereksinimi duymuyor			Hiç rehberlik gereksinimi duymuyor	Kısmen gereksinimi duymuyor	Orta düzeyde rehberlik gereksinimi duymuyor	Yoğun gereksinimi duymuyor	Çok yoğun gereksinimi duymuyor
Okul seçimi	Sınıf	11.6	11.6	32.6	20.9	23.3	Kurallara karşı koyma (asilik)	Sınıf	18.6	14.0	34.9	23.3	9.3
	Rehber	2.9	11.8	34.3	26.5	24.5		Rehber	14.6	20.4	27.2	29.1	8.7
	Branş	6.2	13.8	27.7	20.8	31.5		Branş	30.2	26.2	19.0	15.1	9.5
Meslek seçimi	Sınıf	11.6	11.6	20.9	46.5	9.3	Disiplin sorunları	Sınıf	16.32	25.6	25.6	27.9	4.7
	Rehber	2.9	7.8	22.5	40.2	26.5		Rehber	15.7	24.5	32.4	22.5	4.9
	Branş	7.7	16.9	22.3	23.1	30.0		Branş	37.0	28.3	11.8	13.4	9.4
Geleceği planlama	Sınıf	7.0	20.9	30.2	27.9	14.0	Aşırı duygusallık/alınganlık	Sınıf	7.0	16.3	39.5	27.9	9.3
	Rehber	2.0	8.8	34.3	26.5	28.4		Rehber	11.7	29.1	36.9	16.5	5.8
	Branş	4.6	20.8	23.1	25.4	26.2		Branş	14.3	22.2	28.6	26.2	8.7
Kendini çok yönlü geliştirebilme	Sınıf	4.7	25.6	25.6	18.6	25.6	Aşırı duyarlılık	Sınıf	7.0	16.3	39.5	27.9	9.3
	Rehber	-	14.7	19.6	29.4	36.3		Rehber	13.7	33.3	30.4	14.7	7.8
	Branş	3.8	14.6	28.5	25.4	27.7		Branş	13.5	20.6	32.5	23.0	10.3
Beklenenden düşük başarı	Sınıf	16.7	9.5	28.6	38.1	7.1	Yalnızlık	Sınıf	9.3	16.3	39.5	18.6	16.3
	Rehber	12.7	15.7	30.4	28.4	12.7		Rehber	9.7	27.2	25.2	31.1	6.8
	Branş	22.3	17.7	25.4	16.2	18.5		Branş	23.8	20.6	27.0	17.5	11.1
Öğretmenlerle olan ilişkiler	Sınıf	14.3	9.5	38.1	23.8	14.3	Farklı olma hissi	Sınıf	11.6	16.3	25.6	34.9	11.6
	Rehber	8.9	24.8	17.8	32.7	15.8		Rehber	4.9	11.8	31.4	37.3	14.7
	Branş	22.5	24.8	24.0	15.5	13.2		Branş	20.8	16.8	26.4	17.6	18.4
Eğitimsel sorunlar	Sınıf	18.6	9.3	18.6	34.9	18.6	Mükemmeliyetçilik	Sınıf	9.3	16.3	41.9	16.3	16.3
	Rehber	9.7	9.7	26.2	21.4	33.0		Rehber	4.0	16.8	29.7	32.7	16.8
	Branş	21.7	17.8	22.5	17.1	20.9		Branş	18.3	19.8	25.4	19.0	17.5
Arkadaş seçimi	Sınıf	9.3	20.9	37.2	25.6	7.0	İçe dönüklük	Sınıf	7.0	27.9	34.9	25.6	4.7
	Rehber	7.8	22.3	24.3	25.2	20.4		Rehber	12.6	20.4	33.0	27.2	6.8
	Branş	19.4	17.8	26.4	22.5	14.0		Branş	20.2	17.7	36.3	13.7	12.1
Arkadaşlarıyla olan ilişkiler	Sınıf	9.3	25.6	25.6	30.2	9.3	Depresyon (stres)	Sınıf	9.5	11.9	31.0	33.3	14.3
	Rehber	5.8	17.5	30.1	29.1	17.5		Rehber	14.9	22.8	32.7	18.8	10.9
	Branş	15.4	23.8	30.8	20.0	10.0		Branş	22.6	24.2	19.4	20.2	13.7
Aile içi iletişim becerileri	Sınıf	9.3	32.6	25.6	20.9	11.6	Can sıkıntısı	Sınıf	4.7	16.3	37.2	39.5	2.3
	Rehber	1.0	26.7	29.7	31.7	10.9		Rehber	14.0	22.0	27.0	30.0	7.0
	Branş	18.5	25.4	21.5	20.0	14.6		Branş	16.8	26.4	28.0	12.8	16.0
Grup çalışmalarına etkin olarak katılabilme	Sınıf	16.3	20.9	23.3	27.9	11.6	Empati kurma (Kendini başkalarının yerine koyabilme)	Sınıf	11.6	16.3	32.6	25.6	14.0
	Rehber	5.8	26.2	25.2	33.0	9.7		Rehber	10.9	20.8	39.6	22.8	5.9
	Branş	26.9	26.2	20.8	13.1	13.1		Branş	26.6	21.0	21.8	15.3	15.3
Kendini ifade edebilme	Sınıf	23.3	20.9	20.9	23.3	11.6	Öfke kontrolü	Sınıf	11.9	16.7	35.7	28.6	7.1
	Rehber	15.7	28.4	31.4	18.6	5.9		Rehber	15.8	24.8	28.7	22.8	7.9
	Branş	31.5	23.8	18.5	15.4	10.8		Branş	25.2	22.0	27.6	14.6	10.6
İsteksizlik	Sınıf	20.9	20.9	16.3	23.3	18.6	İntihar düşüncesi	Sınıf	22.0	17.1	22.0	36.6	2.4
	Rehber	9.0	26.0	30.0	26.0	9.0		Rehber	34.0	36.0	16.0	4.0	10.0
	Branş	23.0	33.3	16.7	16.7	10.3		Branş	54.5	10.6	13.0	11.4	10.6
Aldığı görevi tamamlamama (yarım bırakma)	Sınıf	30.2	9.3	23.3	34.9	2.3	Boş zamanlarını etkili bir biçimde kullanabilme	Sınıf	18.6	14.0	44.2	14.0	9.3
	Rehber	16.5	28.2	24.3	21.4	9.7		Rehber	18.4	28.2	25.2	23.3	4.9
	Branş	28.3	27.6	21.3	11.8	11.0		Branş	29.3	20.3	25.2	13.8	11.4
Kendine güvenmemesi	Sınıf	14.0	16.3	32.6	20.9	16.3	Kendine saygısının düşük olması	Sınıf	20.9	18.6	18.6	30.2	11.6
	Rehber	20.4	38.8	20.4	15.5	4.9		Rehber	29.1	32.0	20.4	13.6	4.9
	Branş	38.6	24.4	18.1	11.0	7.9		Branş	47.2	17.1	16.3	13.8	5.7
Olaylara karşı duyarsız kalması	Sınıf	14.0	25.6	25.6	25.6	9.3	Madde bağımlılığı (sigara, alkol vb.)	Sınıf	26.8	12.2	29.3	22.0	9.8
	Rehber	11.8	34.3	29.4	18.6	5.9		Rehber	31.1	38.8	13.6	5.8	10.7
	Branş	35.4	25.2	19.7	12.6	7.1		Branş	52.4	13.7	16.1	8.9	8.9
Sosyalleşme	Sınıf	7.0	20.9	32.6	37.2	2.3	Yeteneklerinin farkında olması	Sınıf	9.3	20.9	39.5	18.6	11.6
	Rehber	11.7	22.3	26.2	27.2	12.6		Rehber	15.5	21.4	30.1	22.3	10.7
	Branş	24.4	25.2	25.2	18.1	7.1		Branş	20.2	23.4	29.0	14.5	12.9
Hayal kırıklığı	Sınıf	11.6	16.3	34.9	27.9	9.3	Ergenlik sorunları	Sınıf	7.3	12.2	46.3	29.3	4.9
	Rehber	11.7	30.1	27.2	20.4	10.7		Rehber	12.7	18.6	26.5	32.4	9.8
	Branş	17.2	32.8	25.0	16.4	8.6		Branş	16.8	18.4	36.8	15.2	12.8
Unutkanlık	Sınıf	18.6	18.6	32.6	20.9	9.3	Çok fazla aktiviteye katılma	Sınıf	4.7	23.3	25.6	16.3	30.2
	Rehber	22.3	46.6	17.5	12.6	1.0		Rehber	14.6	25.2	32.0	24.3	3.9
	Branş	38.0	24.8	23.3	7.8	6.2		Branş	17.5	26.2	30.2	16.7	9.5
Çokbilmişlik	Sınıf	7.0	16.3	27.9	14.0	34.9	İnatçılık	Sınıf	9.3	9.3	27.9	18.6	34.9
	Rehber	5.8	24.3	33.0	23.3	13.6		Rehber	11.7	22.3	35.9	22.3	7.8
	Branş	20.2	16.3	27.1	17.1	19.4		Branş	19.0	19.8	34.1	19.8	7.1
Kaygı	Sınıf	9.5	9.5	16.7	16.7	47.6	Kendine güvenme aşırı	Sınıf	4.7	27.9	14.0	9.3	44.2
	Rehber	10.7	28.2	28.2	21.4	11.7		Rehber	8.7	17.5	29.1	32.0	12.6
	Branş	30.2	26.2	19.0	15.1	9.5		Branş	16.7	18.3	27.0	20.6	17.5

Not: n=277.

Öğretmenlerin verdikleri yanıtların yüzdelik dağılımları Tablo 4’te yer almaktadır. Üstün yetenekli öğrencilerin çok yoğun rehberlik gereksinimi duyduğu en yüksek yüzdeye sahip olan konuları branş öğretmenleri meslek seçimi ve geleceği planlama; sınıf öğretmenleri kendini çok yönlü geliştirebilme, çokbilmişlik, kaygı, çok fazla aktiviteye katılma, inatçılık ve kendine aşırı güven; rehber öğretmenler ise kendini çok yönlü geliştirebilme olarak bildirmiştir. Yoğun rehberlik gereksinimi duyulan en yüksek yüzdeye sahip olan konuları sınıf öğretmenleri meslek seçimi, beklenenden düşük başarı, eğitimsel sorunlar, arkadaşlarıyla ilişkiler, grup çalışmaları etkin olarak katılabilme, kendini çok yönlü ifade edebilme, isteksizlik, aldığı görevi tamamlamama, olaylara karşı duyarsız kalma, sosyalleşme, disiplin sorunları, farklı olma hissi, depresyon, intihar etme düşüncesi ve kendine olan saygısının düşük olması; rehber öğretmenler ise meslek seçimi, arkadaş seçimi, aile içi iletişim, kurallara karşı koyma, yalnızlık, farklı olma hissi, mükemmeliyetçilik, ergenlik sorunları ve kendine aşırı güven olarak belirtmiştir.

Her üç öğretmen grubunda da okul seçimi, aşırı duygusallık/ alınganlık, içe dönüklük, can sıkıntısı, öfke kontrolü, yeteneklerin farkında olma orta düzeyde rehberlik gereksinimi duyulan en yüksek yüzdeye sahip olan konular olarak ifade edilmiştir. Kısmen rehberliğe gereksinim duyulan en yüksek yüzdeye sahip konuları ise branş öğretmenleri öğretmenlerle olan ilişkiler, aile içi iletişim becerileri, isteksizlik, sosyalleşme, hayal kırıklığı ve depresyon; sınıf öğretmenleri kendini çok yönlü geliştirebilme, aile içi iletişim ve olaylara karşı duyarsız kalma; rehber öğretmenler ise öğretmenlerle olan ilişkiler, aldığı görevi tamamlamama, kendine güvenmeme, olaylara karşı duyarsız kalma, hayal kırıklığı, unutkanlık, kaygı, aşırı duyarlılık, intihar etme düşüncesi, kendine olan saygısının düşük olması ve madde bağımlılığı olarak belirtmiştir. Hiç rehberlik gereksinimi duyulmayan konulardan en yüksek yüzdeye sahip olanları sınıf öğretmenlerinin kendini ifade edebilme; branş öğretmenlerinin ise grup çalışmalarına etkin olarak katılabilme, kendini ifade edebilme, aldığı görevi tamamlamama, kendine güvenmeme, olaylara karşı duyarsız kalma, unutkanlık, kaygı, kurallara karşı koyma, disiplin sorunları, empati kurma, intihar etme düşüncesi, boş zamanlarını etkili biçimde kullanma, kendine olan saygısının düşük olması ve madde bağımlılığı olarak belirttiği saptanmıştır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada, ailelerin ve öğretmenlerin bakış açısına göre üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik ihtiyaçları incelenmiştir. Aile ve öğretmen görüşleri birlikte değerlendirildiğinde; çok yoğun rehberlik gereksinimi duyulan en yüksek yüzdeye sahip konu alanı olarak okul seçimi belirtilmiştir. Okul seçimi ile ilgili bulgular alan yazındaki diğer araştırma bulgularına paraleldir (Akar, 2010). Kaskaloğlu’nun (2007, akt. Akar, 2010) 16 araştırmayı dâhil ettiği bir meta analiz çalışmasında sosyal ve davranışsal problemler, duygusal sorunlar, okula karşı olumsuz tutum ya da isteksizlik, zayıf öğrenci-öğretmen ilişkileri, zayıf akran ilişkileri ve yetersiz akademik destek gibi etmenlere bağlı olarak üstün yetenekli öğrencilerin okulu bıraktıkları saptanmıştır. Okul seçimi ise söz konusu alanlardaki birtakım olumsuzlukları önlemede bir tedbir olarak göz önünde bulundurulabilir.

Ailelere göre hiç rehberlik gereksinimi duyulmayan en yüksek yüzdeye sahip konular ise aldığı görevi tamamlamama (yarım bırakma), kendine güvenmeme, kurallara karşı koyma (asilik), disiplin sorunları, intihar etme düşüncesi, kendine olan saygısının düşük olması ve madde bağımlılığı olarak saptanmıştır. Saranlı ve Metin’in (2012) bir derlemesinde üstün yetenekli çocukların zihinsel olarak yeterliliklerinin yüksek olmasına karşın sosyo-duygusal olarak yetersiz olduğu yönünde hatalı yaygın bir kanı olduğu aktarılmaktadır. Oysa Terman’ın 1920’lerde sürdürmüş olduğu boylamsal araştırma sonuçları üstün yetenekli çocukların okul disiplini, suç ve saldırgan davranışlar konusunda normal akranlarından daha az sorun yaşadıkları ve kendilerinden emin olduklarını göstermektedir (Terman ve Oden, 1976). Üstün yetenekli çocuklar yaşlarına göre daha gelişmiş bir benlik algısına sahiptirler ve başarısızlık durumunda ısrarcı davranmaktadırlar (Durr, 1979). Bu çocukların çalışmalara içsel olarak motivevi oldukları (Jeltova ve Grigorenko, 2005), amaç odaklı ve kendini görevlerine adadıkları ve başarılı olmaktan büyük zevk aldıklarına (Ataman, 2000) ilişkin birtakım bulgular da mevcuttur. Ayrıca, Lajoie ve Shore (1981, akt. Akar, 2010), Baker (2004), Yoo ve Moon’un (2006) çalışmalarında intihar etme ve Andrews (1994), Yoo ve Moon’un (2006) çalışmalarında madde

bağımlılığı oranlarının normal popülasyona göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar bu araştırma bulgularına paralellik göstermektedir.

Ebeveynlere göre rehberlik gereksinimi düzeyine ilişkin algılar da bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Annelerin görüşleri incelendiğinde, rehberlik konularından çok yoğun ile yoğun gereksinim duydukları en yüksek yüzdeye sahip bir konuyu belirtmedikleri belirlenmiştir. Babalar ise kendine güvenmeme ve boş zamanlarını etkili biçimde kullanabilme konularında çocuklarının yoğun rehberlik gereksinimi duyduğunu düşünmektedir. Babaların belirtmiş olduğu bu bulgu Terman'ın (1925) çalışma sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Anneler en sık kısmen rehberlik gereksinimi duyduğu konuları kendini çok yönlü geliştirebilme ve öfke kontrolü; babalar ise arkadaş seçimi, isteksizlik, hayal kırıklığı, farklı olma hissi, can sıkıntısı, empati kurma, boş zamanlarını etkili bir biçimde kullanabilme ve inatçılık olarak belirtmişlerdir. Akar'ın (2010) BİLSEM'e devam eden üstün yetenekli öğrencilerle sürdürmüş olduğu çalışmada ise anne ve babalara göre en çok rehberlik gereksinimi duyulan konular kendini çok yönlü geliştirebilme, geleceğini planlama, meslek seçimi, isteksizlik, aşırı duygusallık, alınganlık, inatçılık, boş zamanlarını etkili bir biçimde kullanma ve aşırı duyarlılık olarak belirlenmiştir. Bunun yanı sıra anneler okul seçimi, babalar ise unutkanlık konularında çocuklarının rehberliğe yoğun olarak gereksinim duydukları yönünde görüş bildirmiştir. Bu çalışma bulgularından annelerin kendini çok yönlü geliştirebilme ve babaların isteksizlik, boş zamanlarını etkili biçimde kullanma ve inatçılık konuları Akar'ın (2010) çalışma bulgularına paraleldir. Ayrıca konunun incelendiği başka çalışmalarda da üstün yetenekli öğrencilerin aşırı duygusallığına ilişkin rehberliğe gereksinim duyduğu vurgulanmaktadır (Lovecky, 1992; Mendaglio, 1995; Piechowski, 1991; Sabatani, 2002). Öte yandan, annelerin öfke kontrolü ve babaların arkadaş seçimi ve hayal kırıklığı, farklı olma hissi, can sıkıntısı, empati kurma konularındaki görüşleri ise söz konusu çalışma bulguları ile örtüşmemektedir. Araştırmalarda ortaya çıkan bu farklılıklar deneklerin yaş gruplarının dağılımı ve eğitim ortamındaki farklılıklara, araştırmanın sosyo-kültürel olarak farklı düzeylerdeki öğrencilerle sürdürülmüş olmasına bağlı ortaya çıkmış olabilir.

Ebeveynlerin çocuğunun cinsiyetine göre rehberlik gereksinimine yönelik görüşleri incelendiğinde; kısmen rehberlik gereksiniminde en yüksek yüzdeye sahip olan konu kızlar için kendini çok yönlü geliştirme, beklenenden düşük başarı ve arkadaş seçimidir. Erkekler için ise meslek seçimi, geleceği planlama, isteksizlik ve hayal kırıklığı olarak belirlenmiştir. Kızlar gerek kültürel gerekse ebeveynlerinin ve öğretmenlerinin tutum ve inançlarından kaynaklanan nedenlerle dezavantajlı durumdadır. Örneğin, üstün yetenekli öğrenciler için hazırlanmış olan özellikli programlara erkekler tanınmak üzere kızlara göre 1.19 kez daha fazla aday gösterilmektedir (Peterson, 2013), Türkiye'de ise erkek-kız oranı 1.38'dir (Şahin, 2016). Yani, kızların aleyhine bir durum söz konusudur. Ebeveynlerin üstün yetenekli kız ve erkeklere yönelik stereotip kalıpları da onların rehberlik gereksinimine ilişkin beklenti ve inançları üzerinde rol oynamış olabilir.

Öğretmenlerin görüşlerine göre üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik ihtiyacı da incelenmiştir. Çok yoğun rehberlik gereksinimi duyulan en yüksek yüzdeye sahip olan konuları, branş öğretmenleri meslek seçimi ve geleceği planlama; sınıf öğretmenleri kendini çok yönlü geliştirebilme, çokbilmişlik, kaygı, çok fazla aktiviteye katılma, inatçılık ve kendine aşırı güven; rehber öğretmenler ise kendini çok yönlü geliştirebilme olarak belirtmişlerdir. Akar'ın (2010) BİLSEM öğretmenlerinin görüşlerine göre üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik desteğine en fazla ihtiyaç duyduğu gereksinimler yeteneklerinin farkında olması, grup çalışmalarına etkin olarak katılabilme, kendini ifade edebilmesi, kendini çok yönlü geliştirebilme, isteksizlik, inatçılık, sosyalleşme, empati kurma, kendine güvenmemesi, aile ilişkileri, boş zamanlarını etkili bir biçimde kullanabilme olarak saptanmıştır. BİLSEM gibi farklılaştırılmış bir ortam ile genel eğitim sınıflarında eğitimini sürdüren öğrencilere yönelik farklı ortamlarda derslere giren öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında; kendini çok yönlü geliştirebilme ve inatçılık konularında paralel sonuçlara ulaşıldığı, diğer konuların ise bu çalışma bulguları ile örtüşmediği görülmektedir. Yoo ve Moon'un (2006) çalışmasında da kendini çok yönlü geliştirebilmenin rehberlik ihtiyacı duyulan konular arasında yer aldığı görülmektedir. Bazı bulgular ise alan yazında farklıdır. Örneğin; yurt içi ve yurt dışı alan yazında meslek seçimi bir rehberlik

gereksinimi olarak belirtilmemişken, meslek seçimi branş öğretmenlerine göre öncelikli rehberlik gereksinimi duyulan alan olarak işaretlenmiştir.

Alan yazında bir takım araştırmalarda aile içi iletişim (Bain ve Bell, 2004), sosyalleşme (Betts, 1986; Levine ve Tucker, 1986), beklenenden düşük başarı gösterme (Seeley, 2004, akt. Yaman ve Oğurlu, 2014), mükemmeliyetçilik (Mısırlı Taşdemir, 2003) gibi bu çalışmada belirtilmeyen konularda da üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik gereksinimi duyduğu saptanmıştır. Bu çalışmada söz konusu rehberlik konularına değinilmemiş olması çalışma grubu öğretmenlerin konuya ilişkin yeterlilik düzeyleri, çalışma grubu ebeveynlerin beklentileri, aile içi iletişim stilleri ve stereotip üstün yetenek algıları ile eğitimin sürdürüldüğü düzey ve ortam gibi öğretmen ve aile görüşlerini etkileyebilecek bu çalışma kapsamında veri toplanmamış olan etmenlere bağlı olabilir. Bir başka çalışmada bu değişkenlerin dikkate alınması konuya ilişkin daha net sonuçlara ulaşılmasını sağlayabilir.

Bu çalışma bir takım sınırlılıklara sahiptir. Bunlardan ilki, veri toplama aracı olarak kontrol çizelgesi kullanılmış olmasıdır. Söz konusu değerlendirme aracı kısa zamanda çok fazla katılımcıya ilişkin bilgi edinilebilmesini sağladığı bilinmektedir (Şahin ve Şahin, 2012, 2013). Bu değerlendirme aracının katılımcıların rehberlik ihtiyacına ilişkin genel bilgiler elde edilebilmesi gibi bir sınırlılığa sahip olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Bir diğer sınırlılık ise rehberlik gereksinimi değerlendirilirken tek bir form kullanılmıştır. Formda, çocuklarının yaşına ilişkin bir veri toplanmamıştır. Bu durum ise yaş gruplarına göre detaylı sonuçlara ulaşılmasını engellemiştir. Bu sınırlılıklarla birlikte; çalışmada, 3-8.nci sınıf aralığında eğitimini sürdüren üstün yetenekli öğrencilerin genel rehberlik gereksinimleri aile ve öğretmen görüşlerine göre belirlenmiştir. Konuya ilgi duyan araştırmacılar:

- ✓ Bu çalışmada öne çıkan her bir rehberlik gereksinimlerini derinlemesine inceleyebilir,
- ✓ Öğrencilerin yaş grupları veya ergen olan veya olmayanlarına yönelik iki farklı form kullanabilir,
- ✓ Üstün yetenekli çocukların da rehberlik ihtiyaçlarına ilişkin görüşleri alınarak, veride çeşitleme yapılabilir. Böylece daha kapsamlı ve güvenilir sonuçlara ulaşılabilir.
- ✓ Araştırmalarda üstün yetenekliliğin farklı tipleri, üstün yetenekliliğin düzeyi ile öğrencinin cinsiyetine göre alt gruplar oluşturularak, bu farklılıkların rehberlik gereksinimlerine etkisini inceleyebilir,
- ✓ Karma veya benzer özellik sergileyen üstün yetenekli öğrencilerden oluşan gruplarda rehberlik gereksinimi konularının eğitsel ortamlara bağlı olarak farklılaşp farklılaşmadığını inceleyebilir.

KAYNAKLAR

- Akar, İ. (2010). *İlköğretim kademesindeki üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik gereksinimlerinin ebeveynlerin ve öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak belirlenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Akar, İ. (2015). *Üstün yetenekli ilkokul öğrencisini genel eğitim sınıfında destekleyecek sınıf öğretmeni yeterlikleri* (Yayınlanmamış doktora tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Akar, İ. ve Uluman, M. (2011). Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencileri doğru aday gösterme durumları. *Journal of Gifted Education Research*, 1(3), 199-212.
- Andrews, D. (1994). *Alcohol and drug awareness, attitudes and use among gifted and talented students* (Unpublished doctoral thesis), Ohio: The Ohio State University.
- Applebaum, A. S. (1998). *Learning to parent the gifted child: Development of a model parenting program to prevent underachievement and other related emotional difficulties in gifted children* (Unpublished doctoral thesis), Widener University.
- Ataman, A. (2000). Üstün zekalılar ve üstün yetenekliler. Eripek, S. (Ed), *Özel Eğitim içinde*, (syf.151-170), Anadolu Üniversitesi Yayın No:1411, Eskişehir.
- Baker, J. A. (2004). Depression and suicidal ideation among academically talented adolescents. *Gifted Child Quarterly*, 39, 218-223.
- Bain, S. K. ve Bell, S. M. (2004). Social self-concept, social attributions, and peer relationships in fourth, fifth, and sixth graders who are gifted compared to high achievers. *Gifted Child Quarterly*, 48, 167-176.

- Başbakanlık, (2009). Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun 18.nci ve 19.ncü Toplantısı Konulu Genelgesi (Sayı: 2009/16).
- Bencik, S. (2006). *Üstün yetenekli çocuklarda mükemmeliyetçilik ve benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Betts, G. T. (1986). Development of the emotional and social needs of gifted individuals. *Journal of Counseling and Development*, 64, 587-589.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (4.ncü Baskı), Ankara: Pegem yayıncılık.
- Cross, T. L. (2004). *On the social and emotional lives of gifted children: Factors and issues in their psychological development* (2nd ed.). Waco, TX: Prufrock Press.
- Durr, W. K. (1979). Characteristics of gifted children: Ten years of research. In Gowan, J. C. Torrance, E. P. (Ed), *Educating the ablest: A book of readings on the education of gifted children*, (pg.23-32), Illinois: Peacock Publisher.
- Elijah, K. (2011). Meeting the guidance and counseling needs of gifted students in school settings. *Journal of School Counseling*, 9(14), 1-19.
- Gökdere, M. ve Ayvaci, H. Ş. (2004). Sınıf Öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklar ve özellikleri ile ilgili bilgi seviyelerinin belirlenmesi. *The Journal of Ondokuz Mayıs University Faculty of Education*, 18, 17-26.
- Gökdere, M. ve Çepni, S. (2005). Üstün yeteneklilerin fen bilimleri öğretmenlerine yönelik bir hizmet içi eğitim uygulama ve değerlendirme çalışması. *The Journal of Gazi University Turkish Educational Science*, 3(3), 271-296.
- Gökdere, S., Küçük, M. ve Çepni, S. (2003). Gifted science education in Turkey: Gifted teachers' selection, perspectives and needs, *Asia-Pacific Forum on Science Learning and Teaching*, 4(2), 1-13.
- Hemphill, A. N. (2009). *How teacher participation in the identification process impacts the underrepresentation of minority students in gifted programs* (Unpublished doctoral thesis), California: Southern California University.
- İnan, H. Z., Bayındır N. ve Demir, S. (2009). Awareness level of teachers about the characteristics of gifted children. *Australian Journal of Basic and Applied Sciences*, 3(3), 2519-2527.
- Jeltova, I. ve Grigorenko, E. L. (2005): Systemic approaches to giftedness. In Sternberg R. J. Davidson, J. E. (Ed) *Conceptions of giftedness* (2nd ed.), (pg.171-186), Cambridge: Cambridge University Press.
- Johnson, A. B., Vickers, L. ve Price, R. (1995). Teaching gifted children: a summer institute for regular classroom teacher. *Education*, 105(2), 193-200.
- Kıldan, O. A. (2011). Okul öncesi öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklar hakkındaki görüşleri [Preschool teachers opinions about gifted children]. *The Journal of Kastamonu Education*, 3, 805-818.
- Levine, E. ve Tucker, S. (1986). Emotional needs of gifted children: a preliminary, phenomenological view. *The Creative Child and Adult Quarterly*, 11, 156-165.
- Lovecky, D. V. (1992). Exploring social and emotional aspects of giftedness in children. *Roepers Review*, 15, 18-25.
- Lovecky, D. V. (1993). The quest for meaning: Counseling issues with gifted children and adolescents. In L. K. Silverman (Ed.), *Counseling the gifted and talented* (pg. 29-50). Denver: Love Publishing.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2007). Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi. 20 Nisan 2010 tarihinde www.meb.gov.tr adresinden erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2013). *Üstün yetenekli bireyler strateji ve uygulama planı (2013 - 2017)*, 11 Haziran 2014 tarihinde www.meb.gov.tr adresinden erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı EARGED, (2008). *Sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi*, Ankara: MEB Yayınları.
- Mendaglio, S. (1995). Sensitivity among gifted persons: A multi-faceted perspective. *Roepers Review*, 17, 169-172.
- Mısırlı Taşdemir, Ö. (2003). *Üstün yetenekli çocuklarda mükemmeliyetçilik, sınav kaygısı, benlik saygısı, kontrol odağı, öz yeterlilik ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Neihart, M. (1999). The impact of giftedness on psychological well-being. *Roepers Review*, 22, 10-17.
- Neihart, M., Reis, S. M., Robinson, N. M. ve Moon, S. M. (2002). *The Social and emotional development of gifted children: What do we know?* Waco, TX: Prufrock Press, Inc.
- Oğurlu, Ü. ve Yaman, Y. (2013). Guidance needs of gifted and talented children's parents. *Türk Üstün Zekâ ve Eğitim Dergisi*, 3(2), 81-94.
- Özbay, Y. ve Palancı, M. (2011). Üstün yetenekli çocuk ve ergenlerin psikososyal özellikleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 89-108.
- Parker, W. D. (2000). Healthy perfectionism in the gifted. *Journal of Secondary Gifted Education*, 11(4), 173-182.

- Piechowski, M. M. (1991). Emotional development and emotional giftedness. Colangelo, N. and Davis, G. A. (Eds). *Handbook of Gifted Education* içinde (pg.285-306). Toronto: Allyn ve Bacon.
- Peterson, J. (2013). Gender differences in identification of gifted youth and in gifted program participation: A meta-analysis. *Contemporary Educational Psychology*, 38(4), 342-348.
- Robinson, A. (1985). Summer institute on the gifted: Meeting the needs of the regular classroom teacher. *Gifted Child Quarterly*, 29(1), 20-23.
- Sabatani, L. M. (2002). *The emotional development of gifted and average ability students: an exploratory cross-sectional study of emotion awareness and organization* (Unpublished doctoral thesis), Calgary: University of Calgary.
- Sak, U. (2010). *Üstün zekâlılar-özellikleri tanımlanmaları eğitimleri*, Ankara: Maya yayıncılık.
- Saranlı, A. G. ve Metin N. (2012). Üstün yetenekli çocuklarda gözlenen sosyal-duygusal sorunlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 45(1), 139-163.
- Saranlı, A. G. (2015). Üstün yeteneklilerin ailelerinin eğitimi, İçinde Şahin, F. (edt.) *Üstün zekalı ve üstün yetenekli çocukların eğitimi* (syf.210-232). Ankara: Pegem Akademi.
- Şahin, F. (2015). Educational programs, services and support for gifted students in Turkey, *Journal of Theory and Practice in Education*, 11(4), 1207-1223.
- Şahin, F. (2016). Investigating the competence of classroom teachers in terms of nominating the students with high creativity and gender-biased decisions, *International Journal of Progressive Education*, 12(3), 110-120.
- Şahin, F. ve Kargın, T. (2013). Sınıf öğretmenlerine üstün yetenekli öğrencilerin belirlenmesi konusunda verilen bir eğitim programının etkililiği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 14(2), 1-23.
- Şahin, F. ve Levent, F. (2015). Examining the methods and strategies which classroom teachers use in the education of gifted students. *The Online Journal of New Horizons in Education*, 5(3), 73-82.
- Şahin, F. ve Şahin, D. (2012). Engelli bireylerle çalışan özel eğitim öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyinin belirlenmesi. *Öğretmen Eğitimi ve Eğitimcileri Dergisi*, 2(1), 275-294.
- Şahin, F. ve Şahin, D. (2013). Bilim ve sanat merkezinde çalışan öğretmenlerin tükenmişlik düzeyi. *Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(2), Özel sayı, 51-66.
- Terman, L. (1925). *Mental and physical traits of a thousand gifted children. genetic studies of genius, Vols.1 and 2*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Terman, L. M. ve Oden, M. H. (1976). *Genetic studies of genius: Volume IV the gifted child grows up twenty – five years' follow – up of a superior group*, Stanford: Stanford University Press.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi, (2012). Üstün yetenekli çocukların keşfi, eğitimleriyle ilgili sorunların tespiti ve ülkemizin gelişimine katkı sağlayacak etkin istihdamlarının sağlanması amacıyla kurulan meclis araştırması komisyonu raporu. 14 Mayıs 2014 tarihinde www.tbmm.gov.tr adresinden erişilmiştir.
- Yaman, Y. ve Oğurlu, Ü. (2014). Üstün yetenekli öğrencilerde beklenmedik düşük akademik başarı. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(22), 1-21.
- Yılmaz, D. (2015). *Üstün yetenekliler için psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları: gereksinimler, sorunlar ve müdahaleler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yoo, J. E. ve Moon, S. M. (2006). Counseling needs of gifted students: an analysis of intake forms at a university-based counseling center. *Gifted Child Quarterly*, 50(1), 52-61.

Guidance Needs of Talented Students

Muhammed Bahtiyar, Feyzullah Şahin[‡]

Düzce Üniversitesi

Extended Abstract

Social-emotional development is crucial for one's adaption to the living environment. Such needs include identifying the person's intrapersonal and interpersonal well-being and success, understanding self and others and easily organizing and expressing emotions. All children could experience problems in social-emotional development in various periods of their lives. Talented children could need support occasionally for their socio-emotional development as well. The overall objective of this study was to investigate the guidance needs of talented students according to their teachers' and parents' perceptions.

Introduction: Talented students differ from their peers in some areas such as unsynchronized development, interpersonal relationships, oversensitivity, emotional development, and self-esteem. As a result of this, they could more frequently and more intensely face with issues such as depression (Neihart, Reis, Robinson, & Moon, 1999), emotional intensity and increased sensitivity (Lovecky, 1992), feeling different than others (Cross, 2004), perfectionism (Bencik, 2006; Mısırlı Taşdemir, 2003; Parker, 2000; Sak, 2010), unexpected decreased academic achievement, inadequacy in social skills, issues related to peer-relationships and stress management problems (Akar, 2010; Webb et al. as cited in Elijah, 2011). Expecting only academic performance from gifted and talented children without successful social and emotional development could cause serious problems in their social relationships and development of self-concept (Neihart et al., 2002).

Method: This study is designed as descriptive study. The sample of the study includes the students from 3th to 8th grades registered Düzce BİLSEM and their parents, classroom teachers, subject teachers, and school counselors from their regular schools. During data collection, 31 parents, 45 classroom teachers, and 252 subject teachers completed the instruments. To obtain information, a guidance needs checklist covering the areas in which talented students possibly need guidance was prepared. Cronbach's alpha internal consistency for the instrument was found as .97. Parents and teachers forms include 42 guidance areas such as school-choice and oversensitivity. Implementing the form approximately takes 10 minutes. Form was utilized face-to-face by the researcher and the team.

Results: When evaluating points of views of parents and teachers together, school-choice was the most intensely needed among the guidance areas. Making occupation-choice (which occupation to head, choosing the most appropriate occupation for the child), future planning, relationships with teachers are other areas, which guidance is needed most. When investigated parents' responses based on their genders, mothers did not indicate any intense or very intense guidance needs areas. Fathers indicated the most needed areas as the lack of self-confidence and the need of ability to use leisure time effectively. Parents did not indicate the most needed guidance areas separately for girls and boys. For girls, no guidance need area was revealed. For boys, making school-choice was revealed. In terms of guidance needs of talented students, subject teachers indicated making occupation-choice and future planning; classroom teachers indicated multifaceted self-development, being smarty-pants, anxiety, involving so many activities, obstinacy and over self-confidence; school counselors indicated multifaceted self-development.

Conclusion: When considering parents' and teachers' views together, school-choice was found as the most intensely needed guidance area. The findings related to school-choice were consistent with the literature (Akar, 2010). In a meta-analysis (Kaskaloğlu as cited in Akar, 2010) with 16 studies on the reasons of school dropout of talented students, the existence of social and behavioral problems, emotional issues, unwillingness or negative attitude toward school, poor student-teacher relationships, poor peer relationships and insufficient academic support were found as the reasons. School-choice could be considered as a step to prevent possible problems in such areas. According to families, the subjects about that the guidance is not needed are not-completing tasks (half-drop), the lack of self-confidence, opposition to rules (disobedience), discipline

[‡] İletişim: Feyzullah Şahin, Düzce Üniversitesi, feyzullahsahin@duzce.edu.tr

problems, low self-esteem and substance abuse. The results of Terman's study in 1920s showed that talented children had less problems in school discipline, crime and aggressive behaviors than normal peers and they had self-confidence (Terman & Oden, 1976). Compared to peers, they had better developed self-images and they could be persistent in the cases of failure (Durr, 1979). In addition, there are findings indicating that they are more intrinsic motivated (Jeltova & Grigorenko, 2005), goal-oriented and devote themselves to their tasks and enjoy achievement (Ataman, 2000). Additionally, Lajoie and Shore (as cited in Akar, 2010), Baker (2004), and Yoo and Moon (2006) found less suicidal attempt, and Andrews (1994) and Yoo and Moon (2006) found less substance abuse for this group comparing to normal population. These findings are consistent with the results of this study.

Key words: Guidance needs, Talented, Talented children of teachers, Talented children of family.